

Regelen voor de School te Witpoort, 17 Desember 1886.

- Regel 1: Het word van de grooter Scholieren verwacht dat zij de kleinen met een goed en voorbeeldig gedrag zullen voorgaan, zoodanig dat de eer en goede naam van de school verzekerd worde.
- Regel 2: Elke schoolier moet met het luiden der klok naar de school komen met gewasschen handen en gezicht en gekamde haren.
- Regel 3: Elk kind houd zijn boeken in orde en zorgt dat zijn of haar lei schoon is.
- Regel 4: Geen schoolier zal een anders boeken, schriften of lei mogen gebruiken. Die eens ander boek scheurt of lei breekt zal de schade moeten betalen.
- Regel 5: Gedurende schooluren mag volstrekt niet onnodig gepraat of gelachen worden.
- Regel 6: Elke schoolier die zich aan leugen schuldig maakt zal streng gestraft worden; de Leerlingen bedenken dat de leugen met de grootste zonden op ene lijn geplaatst word in Gods woord!
- Regel 7: De onderwijzer zal van het beginsel uitgaan om de Leerling die zich nog niet aan leugen schuldig gemaakt heeft op zijn woord te gelooven.
- Regel 8: Alle maanden zal eene klasverdeling gehouden worden, die zich knap gedragen heeft word verhoogd en krijgt een kaartje voor vlijt en goed gedrag.

- Regel 9: De onderwijzer zal een klasboek houden waarin goede merken zullen aangeteekent worden voor hen die vlijtig leeren en gehoorzaam zijn en slechte merken voor hen die lui en ongehoorzaam zijn.
- Regel 10: De school mag buiten schooltijd volstrekt niet tot een speelplaats uitgekozen worden.
- Regel 11: Elke week zal er een jongetje aangesteld worden om opzicht te hebben over de school. Zijn werk zal zijn:
- a. 'S Ochtends de school te openen, uit te vegen en verder in orde te houden.
 - b. toe te zien dat geen kind in de school speelt of kwaad doet buiten de schoolure.
 - c. Hij zorgt dadelijk na het luiden der klok bij de school te zijn.
 - d. Sluit achtermiddags de school en geeft de sleutel aan den onderwijzer.
- Regel 12: De schoolklok zal bij het woonhuis van den onderwijzer geluid worden en elk kind dat te laat in de school komt zal strafbaar zijn.
- Regel 13: Geen kind mag van anderen kwaad spreken, verklikkerij en nieuwsdragen is strafbaar.
- Regel 14: Geen scholier mag Objecties inbrengen tegen de lessen die de onderwijzer geeft om te leeren.
- Regel 15: 'S Avonds moeten de leerlingen bij de huis Godsdienst tegenwoordig zijn.
- Regel 16: 'S Zondaags vm. moeten al de schoolieren bij de Godsdienst en nm. bij de Zondag school tegenwoordig zijn.
- Regel 17: Stipte gehoorzaamheid aan den onderwijzer zal zoo wel binnen als buiten de school de pligt van elke leerling zijn.

Toets wat die heer De Boer op 22 Februarie 1897 moes skryf onder toesig van inspekteur J.K.M. Te Boekhorst teneinde die onderwyser as bevoegd te kon sertifiseer¹⁾.

Vraag:

In twee manden zijn samen 560 eieren. In de eene mand zijn 48 eieren meer dan in de andere mand. Hoeveel eieren zijn dan in elke mand?

Ter behandeling voor leerlingen in St.II.

Kinderen, denkeneens; als ik nu twee manden had; die met eieren gevuld waren. In den mand, die de grootste is, zijn 48 eieren meer dan in de kleinste. Als ik nu 48 uit den grootsten mand neem, wat weet gij dan van de eieren, die in beide manden zijn?

Als in de beide manden samen 560 eieren waren; hoeveel zullen er nu samen in de beide manden zijn, daar ik uit den grootsten mand 48 genomen heb? Hoeveel zijn nu in elken mand?

Myne gedachte is dat de kinderen op den vraag "Wat weet gij van de eieren in elken mand" zullen antwoorden dat er in elken mand evenveel zullen zijn. Verkrijg ik gewenschte antwoord niet, dan zal ik het nader moeten verklaren.

Op den 2de vraag, zal het antwoord der kinderen zijn (nl. op den vraag hoeveel zullen in de beide manden zijn) dat in de manden samen 560 - 48 eieren zullen zijn.

Op den 3de vraag, hoeveel eieren zullen in elke mand zijn (zij weten dat er nu in elke mand evenveel zijn) zoo zal hun antwoord zijn $560 - 48 = 512 + 2 = 256$ eieren.

Ten slotte: Maar er waren in de beide manden niet evenveel eieren?

Er waren in den eenen mand 48 eieren meer; hoeveel eieren waren nu eerst in den grootsten mand?

Het antwoord der kinderen zal zijn:

$256 + 48 = 304$ eieren waren in den grootsten mand en 256 eieren zijn in den kleinsten mand.

1. O.D. 52/1, O.R. 3033/1897, 284.

Rekening vir hout en sink gelewer aan die Wolvenkop-
skoolkommissie¹⁾.

Wolmaransstad Tvl. Nov. 1898.

School Commissie te Wolvenkop

Gekocht van Thomas Leask & Co

			£.	s.	d.
July 29	20 ft. Deel 3 x 3	5d.		9	- 3
	5 Vensters 10 x 12	10/-	2	- 10	- 0
	70 ft. Deel 3 x 3	5d.	1	- 9	- 3
	20 ft. Deel 3 x 3	-		8	- 4
Aug. 23	1 Gro Scruwven en Wasters			7	- 0
	180 ft. Deel 1½ x 9	7d.	5	- 5	- 0
	408 ft. Plavond Planken	4½d.	7	- 13	- 0
	342 ft. Galv. Yszer	8d.	11	- 8	- 0
	2 Deuren 6'8" x 1½"	20/-	2	- 0	- 0
" 26	2 par scrineeren	1/3		2	- 6
	½ Gro Scruwven	3/-		1	- 6
Sept. 13	Spykers	-			9
	119 ft. Plavond Planken	4½d	2	- 4	- 8
	2 Deuren Sloten	4/6		9	- 0
Oct. 1	511 ft. Vloerplanken	5½d	11	- 14	- 2
	3 lbs. spykers	6d		1	- 6
	224 ft. Deel	4d	3	- 14	- 9
	2 Dour Sloten 6 dm	4/9		9	- 6
" 23	7 Stukkis Vors	5/-	1	- 15	- 0
	360 ft. Deel	5d.	7	- 10	- 0
	102 ft. Deel	3d.	1	- 5	- 6
	216 ft. Galv. Yszer	8d.	7	- 4	- 0
	10 lbs Spykers	6d.		5	- 0
	2 Gro Scruwven Wasters	7/-		14	- 0
	103 ft 3 dm Lysten	3d.	1	- 5	- 9
	1 Roll Draad			16	- 0
			<hr/>		
			£71	- 2	- 11
			<hr/> <hr/>		

Voldaan:

Thomas Leask & Coy.

Pro

J. L. Clonston

P. Venter

Secretaris

CoRecht.

Verklaring van simbole by kwalifikasies van onderwysers 1895 - 1898¹⁾.

K. Kwekeling.

3de Kl.Z.A.R.-Derde Klas Onderwyserssertifikaat, Z.A.R.

2de Kl.Z.A.R.-Tweede Klas Onderwyserssertifikaat, Z.A.R.

2de Kl.O.V.-Tweede Klas Onderwyserssertifikaat, O.V.S.

3de Kl.K.K.-Derde Klas Onderwyserssertifikaat, Kaap
Kolonie.

2de O.N.-Tweede Klas Onderwyserssertifikaat Nederland.

2de H.N.-Tweede Klas Hoofacte, Nederland.

S.E.,K.K.-Elementêre Skoolsertifikaat, Kaap Kolonie.

S.W.- Skoolwedstryd Eksamen.

L.C.-Kandidaat in Klassieke Letteren, Nederland.

O.N.,V.O.-Onderwyserssertifikaat-Vrye en Orde Oefeningen
Gymnasium, Nederland.

T.C., N.-Theologisch Kandidaat, Nederland.

M.,K.K.-Matrikulasie, Kaap Kolonie.

M.T.,K.K.-Middelklas Onderwyserssertifikaat, Kaap
Kolonie.

S.H., K.K.-School Hoër, Kaap Kolonie.

E.T., K.K.-Elementêre Onderwys Eksamen, Kaap Kolonie.

C., K.K.-Bewys't volle Curriculum der Normaalschool te
Kaapstad te hebben deurlopen.

N.N.,V.O.-Hoofacte Nederland; Vrye Orde Oefeningen,
Nederland.

O.N., Gym.-Onderwyserssertifikaat Gymnasium, Nederland.

V.D.M.-Verbi Divini Minister.

1. Verslag van den Superintendent van onderwijs betreffende den staat van het Onderwijs in de Zuid-Afrikaansche Republiek gedurende het dienstjaar 1895, 60.

BIBLIOGRAFIE.

A. Argiefstukke.

1. O.D.-Bande 1-439, Uniegebou, Pretoria.
(veral nrr. 1-116; 119-129; 130-139; 140-142;
219-289; 320, 340 en 353).
2. R - stukke (Staatsekretaris), Uniegebou, Pretoria.
3. V.R.B. - Volksraadsbesluit, 1880-1889, Uniegebou,
Pretoria.
4. V.R.N. - Notule van die Volksraad, 1880-1891, Unie-
gebou, Pretoria.
5. Notule van die Eerste Volksraad, 1892-1899.
6. Notule van de Uitvoerende Raad, 1859-1899.
7. Argief van die N.H. of G. Kerk, Wolmaransstad.
8. Argief van die N.H. Kerk, Witpoort.
9. Argief van die Gereformeerde Kerk, Potchefstroom.
10. Wolmaransstadse Laerskoolargief, lêer insake oor-
name van C.N.O.-skool.
11. Jaarverslae van hoofde:
 - a. Wolmaransstadse Hoërskool, kantoor van die hoof.
 - b. Hoër Tegnieese Skool, kantoor van die hoof.
 - c. Huishoudskool, Unie-Onderwysdepartement.
 - d. Nywerheidskool, kantoor van die hoof.

B. Ongepubliseerde bronne.

1. Bauling, F.E.: Geskiedenis van Wolmaransstad.
2. van Zyl, P.H.S.: Geskiedenis van Wolmaransstad.
3. Leask, T.S.: Dagboeke, uitknipsels en plakboeke.
4. van Rensburg, S.J.: Dagboeke.
5. Notule van die Wolmaransstadse Skoolraad, 1907-1952.
6. Notules van die Adviserende Raad:
 - a. Hoër Tegnieese Skool.
 - b. Huishoudskool.
 - c. Nywerheidskool.
7. Skooljoernale en notules van skoolkommissies.

C. Ongepubliseerde verhandelinge.

1. Oosthuizen, J.H.: Geskiedenis van die ontwikkeling van die onderwys van blankes in Middelburg Distrik.
M.Ed.-verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, Potchefstroom, 1948.
2. Snyman, J.J.: n Histories-kritiese studie oor die ontwikkeling van die onderwys van blankes in die distrik Marico, Transvaal, 1848-1948. M.Ed.-verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, Potchefstroom, 1948.
3. van der Merwe, J.L.: Geskiedenis van die ontwikkeling van die onderwys in Rustenburg, 1840-1945.
M.Ed.-verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, Potchefstroom, 1948.
4. van Rooyen I.M.: Die Christelik-nasionale Onderwysbeweging gedurende die periode 1900-1908 in die Oranje Rivier Kolonie met verwysing na die C.N.O.-beweging in Transvaal, Kaapland en Natal.
M.Ed.-verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, 1946.
5. Hoon M.G.: n Geskiedenis van die onderwys van blankes in Schweizer-Renoke en omstreke, 1889-1945.
M.Ed.-verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, 1950.

D. Gepubliseerde bronne.

a. Onderwysverslae Transvaal:

1. Report on the Educational needs of the Transvaal Colony, 1901.
2. Transvaal Education Department: Report for the School Year January-December 1903.
3. Superintendentsverslae van die Suid-Afrikaanse Republiek 1878-1898.
4. Transvaal and Orange River Colony: Report of the Director of Education for the period November 1900 to February 1904.
5. Jaarverslae van die Transvaalse Direkteur van Onderwys, 1900-1952.
6. U.G.: Verslag van die Konferensie oor Landelike Onderwys, 1934 (U.G. 1929-1934).

7. Verslag van die Transvaalse Onderwyskommis-sie, 1937, (T.P. no.5-1939).
8. Lyle, dr. J. Vacy: Verslag over den toestand van het Onderwys in de Transvaal, d.d. Pretoria, 16 November 1878.

b. Omsendbriewe:

Transvaalse Onderwysdepartement; Sirkulêres, memoranda.

c. Wette, koerante, tydskrifte, brosjures ens.:

1. De Locale Wetten der Zuid-Afrikaansche Republiek, 1858 - 1899.
2. Wet no. 25 van 1907.
3. Goewermentskennisgewing No.1102 van 1907.
4. Goewermentskennisgewing No.236 van 1908.
5. Staatsalmanak der Zuid-Afrikaansche Republiek, 1896.
6. De Staats Courant, 1881-1900.
7. Het Kerkblad der Gereformeerde Kerk in Z.-A., 1877-1908.
8. De Christelike Schoolblad, 1906 en 1907.
9. Gedenkalbum van die Hervormde Kerk van Afrika.
10. Die Kerkblad van die Gereformeerde Kerk van S.-A.
11. Die Gereformeerde Kerkbode.
12. De Schoolgids - De Departement van Onderwijs in de Zuid-Afrikaansche Republiek: 1892.
13. Jaarblad Wolmaransstadse Hoërskool, Kwarteeu-uitgawe, 1921-1946.

E. Gepubliseerde Werke: Boeke.

1. Bot, A.K.: Honderd jaar onderwys in Transvaal, 1836-1936. Staatsdrukke, Pretoria, 1936.
2. Broadbent, eerw.S.: A Narrative of the First Introduction of Christianity among the Barolong Tribe of Bechuanas, William Nichols, London, 1865.
3. Coetzee, prof. dr. J. Chris:
 - a. "Die geskiedenis van onderwys in Potchefstroom, 1838-1938" in van der Walt, A.J.H. e.a.: Potchefstroom 1838-1938. Afrikaanse Pers Bpk., Johannesburg, 1939.
 - b. Onderwys in Transvaal 1838-1937. Van Schaik, Pretoria, 1941.
 - c. Die Gereformeerde beginsel en die onderwys in Transvaal 1858-1937, Nasionale Pers Bpk., Bloemfontein, 1939.

4. Jeppe, Carl: The Kaleidoscopic Transvaal, 2nd Edition. Chapman and Hill, London, 1906.
5. Lugtenburg, A.H.: Geskiedenis van onderwys in die Suid-Afrikaanse Republiek 1836-1900. Van Schaik, Pretoria, 1925.
6. Malan, J.H.: Die opkoms van n Republiek. Nasionale Pers Bpk., Bloemfontein, 1929.
7. Malherbe, E.G.:
 - a. Education in South Africa, 1652-1922. Juta & Co., Cape Town, 1925.
 - b. Educational Adaptations in a changing Society. J.C.Juta & Co., Cape Town, 1937.
8. Mansvelt, N.: Het Onderwijs in Zuid-Afrika. J.H. de Bussy, Amsterdam, 1902.
9. Potgieter, dr. C. en Theunissen, N.H.: Hendrik Potgieter. Afrikaanse Pers Bpk., Johannesburg, 1937.
10. Preller, dr. G.S.: Andries Pretorius. Afrikaanse Pers Bpk., Johannesburg, 1937.
11. Robert Noel: Lest we forget. Printed for Private Circulation, Lichtenburg, 1934.
12. Spoelstra, ds.C.: Het kerkelijk en godsdienstig leven der Boeren na den Grooten Trek, J.H. Kok, Kampen, 1915.
13. Stockenström, E.:
 - a. Geskiedenis van Suid-Afrika, 2 dele. Pro Ecclesia-drukkery, Stellenbosch, 1929.
 - b. Historiese atlas van Suid-Afrika. Pro Ecclesia-drukkery, Stellenbosch, 1929.
14. Stuart, J.: De Hollandsche Afrikanen en hun Republiek. G.W. Tielkemeyer, Amsterdam, 1854.
15. Theal, G.M.: History of South Africa, 5 dele. Sonnenschein, London, 1907-1908.
16. Voigt, J.C.: Fifty years of History of the Republic in South Africa, 2 dele. Unwin, London, 1899.
17. V.V.O.O.Z.A.-Gedenkboek 1893-1918. Van Schaik, Pretoria, 1918.
18. Walker, Eric A.: A history of South Africa. Longmans Green & Co., London, 1928.

F. Deponente.

Ds.E.J.J.van der Horst, Pretoria en Driefontein,
Wolmaransstad.

Mnr. J.R. Malan, Hoërskool, Wolmaransstad.

Mnr. P.H.S. van Zyl, Laerskool, Wolmaransstad.

Mnr. J.E.T.Preller, Hoër Tegnieuse Skool, Wolmarans-
stad.

Mnr. S. Friis, Groep II-skool, Leeuwdoornsstad.

Mnr. C. van Zyl, Makwassie.

Mej. S. Postma, Nywerheidskool, Wolmaransstad.

Mnr. J.A.Bouwer, Stadsklerk, Wolmaransstad.

Leask-familie, Wolmaransstad.

Mnr. J.H. Bensch, Skoolraadsekretaris, Wolmarans-
stad.

Mnr. H.A.W. Hesse, Lichtenburg.

Mnr. W. de Greeff, Wolmaransstad.

Mnr. J. Lategan, Wolmaransstad.

Mnr. C.H. Boshoff, Liebenwerda, Wolmaransstad.

Mnr. A. Bornman, Driefontein, Wolmaransstad.

Mnr. C.F. van Rensburg, Rietkuil, Wolmaransstad.

Mnr. N.J. van Rensburg, Rietkuil, Wolmaransstad.

Mnr. P. Uys, Diamantkuil, Wolmaransstad.